

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟΥ

Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς πιστοῖς του ἐκβάλλει τὸ πνεῦμα τοῦ φόβου. — Τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν γένει ἀνυγίες, νοδοῦν διανοητικῶς τε καὶ φυσικῶς. — Ἡ ἔννοια καθ' ἣν τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι Πνεῦμα σωφρονισμοῦ. — Αἱ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο παράγουσαι ἐνέργειαι. — Αἱ μαρτυρίαι καὶ ἀποδείξεις τοῦ Πνεύματος τοῦ σωφρονισμοῦ.

«Ὁ Θεὸς οὐκ ἔδωκεν ἡμῖν πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ». — Β΄. Τιμόθ. α. 7.

ΚΑΘ' ΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ γλωσσικὸν κανόνα ἐξηγούμενον τὸ ἀνωτέρω χωρίον, γίνεται φανερόν ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ φόβου ἀντιπαρατίθεται ἐν αὐτῷ πρὸς ἄλλο τι πνεῦμα. Ἐὰν τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ σωφρονισμοῦ εἶναι πρόσωπον, ἢ τρία πρόσωπα, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κατὰ πάντα λογικὸν κανόνα, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ φόβου δεόν νὰ θεωρηθῇ ἐπίσης ὡς ἐν ἄλλο πρόσωπον. Τὸ ἐσφαλμένον τοῦ τοιοῦτου συλλογισμοῦ εἶναι τόσον καταφανές ὥστε νὰ μὴ παρίσταται ἄλλη ἀνάγκη ἐκτὸς τῆς ἀπλῆς αὐτοῦ ἐκθέσεως πρὸς ἀνασκευὴν αὐτοῦ.

Καθ' ὅσον τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ πληροῦνται μὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἢ τὴν ἁγίαν αὐτὴν ἐπιρροὴν καὶ δύναμιν, αὐξάνονται δὲ καὶ εὐρύνονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πνευματικῶς διὰ ταύτης, κατὰ τοσοῦτον ὀλιγώτερον ἔχουσιν ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ φόβου. Τὸ πνεῦμα τοῦ φόβου ἐν τῷ χριστιανῷ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἀμφιβολίας, καὶ εἶναι σημεῖον ἐλλείψεως πίστεως, ἐλλείψεως ἁγίου Πνεύματος. Τὸ πνεῦμα τοῦ φόβου εἶναι γόνιμος πηγὴ κακοῦ ἐπὶ πνευματικῶν ζητημάτων, εἰς πᾶσαν φάσιν τῆς ἐν Χριστῷ αὐξήσεως ἡμῶν, εἴτε ὡς ἀτόμων, εἴτε ὡς ἐκκλησίας καὶ ταυτίζεται στενῶς πρὸς φυσικὰς ἀδυναμίας καὶ ἀνικανότητας. Τὸ τέκνον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖον εἶναι πλήρης Πνεύματος ἁγίου, εἶναι γίγας παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἴδιον φυσικὸν

ἐαυτὸν του, διότι οἱ φόβοι του κατασιέλλονται, ἡ καρδιά αὐτοῦ ἐδραιοῦται, ἡ πίστις αὐτοῦ ριζοῦται καὶ στερεοῦται, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶναι ἡγκυροβολημένη, ἀσφαλῆς καὶ βεβαία, πέραν τοῦ καταπειάσματος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ συγκρατεῖται τοῦ νὰ ἐξωθηθῇ ἐπὶ βράχων συμφορῶν, ὅποτιαν οἱ θυελλώδεις ἄνεμοι τῶν θλίψεων ἐπέρχονται. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὕτως εἶναι δύναμις εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτό, οἷνινες πλειστάκις προὔξενησαν ἔκπληξιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν.

Δὲν ἰσχυριζόμεθα ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ κυριεύει ἰδίως τοὺς διανοητικῶς καὶ σωματικῶς ἰαχυροὺς, καὶ ὅτι, ἐπομένως, οἱ ὄντες τοῦ Χριστοῦ εἰσι δυνατοὶ διατεινόμεθα ἀκριβῶς ὄλως τὸναντίον, ὅτι εἶναι γεγονός, καὶ ἐν ταῦτῳ Γραφικῶς μαρτυρουμένη ἀλήθεια, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ λαμβάνει συνήθως κατοχὴν ἐπὶ τῶν ἀσθενεσιτέρων, οἷνινες αἰσθάνονται τὴν ἐαυτῶν ἀδυναμίαν, καὶ οἷνινες κατανοοῦσί πολὺν περισσότερον τὴν ἀνάγκην των διὰ βοήθειαν, παρ' ὅσον αἰσθάνονται τοιαύτην οἱ ἰσχυροὶ καὶ δυνατοὶ. Ἐν τούτοις, ἡ ἀνακαινιστικὴ ἐπιρροὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τῶν λαμβανόντων αὐτὸ εἶναι τοιαύτη ὥστε οὔτοι, ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτοῦ, καθίστανται δυνατοὶ. Τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου τούτου καθίστανται δυνατὰ σὺν Θεῷ (διὰ τοῦ Πνεύματος, τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ) πρὸς καθάρσεις ὀχυρωμάτων πλάνης καὶ ἁμαρτίας, καὶ ὅπως ἀντέχωσιν ἀγωνιζόμενοι τὸν καλὸν ἀγῶνα ὡς καλοὶ στρατιῶται Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν καὶ ἀπορίαν τῶν φυσικῶς ὑπεριτέρων αὐτῶν ἀνθρώπων. — Α'. Κορθ. α'. 27, Β'. Κορθ. ι'. 4, Β'. Τιμοθ. β'. 3, 4.

Τὸ τοιοῦτον δὲ ἀπεδείχθη ἀληθὲς κατὰ τὰς παρελθούσας ἐποχὰς, ὅποτε οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἀδύνατοι προσεκολλήθησαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ἐνέμενον σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῶν, ὡς μάρτυρες, ὑποσιάντες ἀενδότως δοκιμασίας καὶ δυσκολίας, ἐνώπιον τῶν ὁποίων οἱ ἰσχυρότατοι ἐκ τῷ κόσμῳ κατεπισηθήσαν. Τὸ ἴδιον δὲ ἀληθεύει εἰσέτι καὶ σήμερον περὶ τῆς ἰδίας τάξεως, διότι καίτοι τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῶν διωγμῶν τῶν χρόνων ἐκείνων μετεβλήθησαν μεγάλως, παραμένει ὁμως εἰσέτι ἀπαραίτητον τὸ νὰ

«κακοπαθῶμεν ὡς καλοὶ στρατιῶται», καὶ τὸ «να βάλλωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν». Τὰ ἀσθενῆ δὲ τοῦ κόσμου, ἐκεῖνοι οἵτινες εἶναι διδακτοὶ Θεοῦ, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἐξελέξατο, περιάγουσιν εἰς σύγχυσιν καὶ σήμερον ἀκόμη τὴν σοφίαν καὶ ἰσχὺν τοῦ κόσμου — Α. Κορθ. α'. 27, 28.

Ἄλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, λέγει ὁ Ἀπόστολος, δὲν εἶναι μόνον πνεῦμα δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ πνεῦμα ἀγάπης. Ἡ δὲ ἐνταῦθα ἀναφερομένη ἀγάπη δὲν εἶναι ἡ φυσικὴ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ἔχει μέχρι τινὸς σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἄλογος κτισίς, καὶ ἤτις εἶναι ἐν μεγάλῳ μέτρῳ ἀγάπῃ ἐν πνεύματι ἰδιοτελείας καὶ ἐγωῖσμοῦ. Εἰς τοὺς λαβάνοντας ὁμοῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἡ φυσικὴ αὐτὴ ἀγάπη ὀφείλει νὰ καταστῇ μᾶλλον ἔντονος, μᾶλλον εὐρεῖα, μᾶλλον βαθεῖα, καὶ δέον νὰ ἀποβάλλῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ ἰδιοτελεῖα αὐτὰ χαρακτηρηστικά, νὰ ἀποβῇ δὲ γενναῖο-δωρος ἀγάπῃ, ἀγάπῃ αὐτοθυσίας, μὴ βασιζομένη ἐπὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς ἰδιοτελείας, ἀλλ' ἐπὶ ἀρχῶν δικαιοσύνης, ἀληθείας, ἀγαθωσύνης, καὶ τῆς ὑπάρξεως ἐν γένει τοῦ Πνεύματος, τῆς διαθέσεως καὶ ἐπιρροῆς τοῦ Θεοῦ. Τὸ Πνεῦμα δ' αὐτὸ τῆς ἀγάπης ἀνάγκη νὰ αὐξάνῃ καὶ περισσεύῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, μέχρι οὗ ἔλθῃ τὸ τέλειον καὶ καὶ τὸ κατὰ μέρος καταργηθῇ. — Α'. Κορθ. ιγ'. 10.

Δὲν ὑπάρχει μᾶλλον θαυμασία φανέρωσις ἢ ἐκδήλωσις τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου εἰς τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ ἐκείνης τὴν ὁποίαν ὁ Ἀπόστολος εἰς τὸ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐδάφιον ὀνομάζει «τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ». Τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ ἐκ φύσεως δὲν εἶναι διανοητικῶς ὑγιέστεροι παρ' ὅτι εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου. Ἀπεναντίας, ὡς ἀνωτέρω παρετηρήσαμεν, ἡ τάσις τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι νὰ προσελκύῃ τοὺς μᾶλλον ἀτελεσιτέρους, οἵτινες κατανοοῦσι τὴν ἑαυτῶν ἀνικανότητα καὶ ἀδυναμίαν, καὶ τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἀνάγκην χάριτος καὶ δυνάμεως ἄνωθεν, ἀντὶ νὰ ἐπηρεάξῃ ἐκείνους οἵτινες εἶναι δυνατώτεροι καὶ διανοητικῶς ὑγιέστεροι, — οἵτινες, παραβάλλοντες ἑαυτοὺς πρὸς ἄλλους, ἔχουσι πνεῦμα ἢ νοῦν αὐταρεσκείας καὶ αὐτοδικαιώσεως.

Ἐποίαν ὁμως ἡ ἀλήθεια γείνη δεκτὴ εἰς ἀγαθὴν καὶ εἰλικρινῆ καρδίαν, καὶ ἀποφέρῃ τὴν νόμιμον αὐτῆς καρποφορίαν, τὰ τέκνα δὲ τοῦ Θεοῦ γίνονται κοινωνοὶ τοῦ ἁγίου Αὐτοῦ Πνεύματος, εἴτε εἶναι οὗτοι τότε φυσικῶς δυνατοὶ εἴτε ἀδύνατοι, ἀποκτιῶσιν οὕτω « τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ » — ἡ κρίσις αὐτῶν εἶναι διαυγεστέρα, ὀρθωτέρα, καὶ μᾶλλον ἀξιόπιστος ἢ πρότερον διότι ἔχουσι πάντοτε ὑπ' ὄψιν των, πρωτίστως, τὰς ρητὰς καὶ σαφεῖς ὁδηγίας τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ τι δέον νὰ πράττωσι, καὶ τι ὀφείλουσι νὰ ἀποφεύγωσιν — ὁδηγίας αἵτινες ἐπεκτείνονται καὶ περιλαμβάνουσι πᾶσαν σχεδὸν φάσιν καὶ πᾶσαν βλέψιν τῆς ζωῆς. Ὅσοι ἐδέχθησαν τὸν Κύριον ὡς ὁδηγὸν αὐτῶν καὶ διδάσκαλον, καὶ οἵτινες ἔχουσι τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ, τὸ Πνεῦμα τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, οὗτοι ἔχουσι τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ, διότι δὲν ἐμπιστεύονται ἀπλῶς εἰς τὴν ἰδιαν ἑαυτῶν κρίσιν, οὐδὲ ἀπλῶς εἰς τὴν ἰδιαν αὐτῶν νοημοσύνην, ἀλλὰ δι' ὑπακοῆς εἰς τὰς ὁδηγίας καὶ προτροπὰς τοῦ Κυρίου διαφυλάττονται εἰς τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς ἀπὸ τῶν παγίδων καὶ δυσχερειῶν, εἰς τὰς ὁποίας περιπίπτουσιν ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν ἔχουσι τὴν ὁδηγίαν καὶ διεύθυνσιν τῆς ὑπερανθρώπινης σοφίας.

Συνεπεία τῆς πτώσεως τοῦ γένους ἡμῶν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν καταδίκην αὐτῆς, τὸν θάνατον, ὁλόκληρος ὁ κόσμος νοσεῖ διανοητικῶς, ὡς ἐπίσης καὶ φυσικῶν — ἀλλὰ κατὰ διαφοροὺς βαθμοὺς, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων ἐκάστου καὶ τῆς κληρονομικότητος. Ὡς τινὲς εἰσιν ὀλιγώτερον ὑγιεῖς ἢ ἄλλοι, τοιοῦτοτρόπως τινὲς εἶναι ὀλιγώτερον ὑγιεῖς διανοητικῶς παρ' ὅτι εἶναι ἄλλοι, ἐντούτοις πάντες νοσοῦσιν, καὶ ὡς αἱ Γραφαὶ διακηρύττουσιν, « Οὐκ ἔστι δίκαιος [τέλειος, ὑγιής, εἴτε νοητικῶς εἴτε σωματικῶς] οὐδὲ εἰς » (Ρωμ. γ'. 10). Ὑπὸ μεταφορικὴν σημασίαν, πάντες εἶναι πλήρεις τραυμάτων, μελανισμάτων καὶ σεσηπῶτων ἐλκῶν, — διανοητικῶν τε καὶ φυσικῶν. (Ἡσα. α'. 5, 6). Διότι ἡ ἀρὰ τῆς ἁμαρτίας ἐπέθεσε τὴν βαρεῖαν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὄλου ἀνθρώπου — νοῦ τε καὶ σώματος.

Εἶναι γεγονὸς παρὰ πάντων ἀνομολογούμενον ὅτι, ὅταν ἔν μέλος τοῦ σώματος πάσχη, προξενεῖ πόνον εἰς ὀλοκλήρον τὸ σῶμα, καὶ τοῦ νοῦ αὐτοῦ συμπεριλαμβανομένου Ὁ νοῦς, λοιπόν, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διατελῇ τελείως ὑγιῆς ἐνῶ τρέφεται καὶ διατηρεῖται ὑπὸ νοσοῦντος σώματος. Ὁ ἀνήσυχος στόμαχος δυσπεπτικοῦ τινος ἐξασκεῖ ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ νοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ φυσικοῦ συστήματός του. Ὁ ἄνθρωπος δὲ ὅστις πάσχει τοὺς πνεύμονας δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ ἀντίστοιχον διανοητικὴν παρενόχλησιν μέχρι βαθμοῦ τινος. Ὁμοιοτρόπως, ὅταν ἄλλα σωματικὰ ὄργανα, ὡς ἡ καρδία, τὸ ἥπαρ, οἱ νεφροί, πάσχωσι, καὶ λειτουργῶσιν ἀτελῶς, τὸ ἀποτέλεσμα τούτου ἀναμφιβόλως θέλει εἶσθαι ἄτακτον αἷμα καὶ ἄτακτον νευρικὸν σύστημα, τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ ἐγκέφαλος. Ὁ ἐγκέφαλος δ' ὡσαύτως, ὅστις βασανίζεται ὑπὸ πόνων, ἢ τρέφεται ἀτελῶς συνεπείᾳ κακοτροφίας, ἢ πυρέσσει συνεπείᾳ πλημμελοῦς λειτουργίας τῶν ἐκκριτικῶν ὀργάνων, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἐπηρεάζεται καθ' ὅλας τὰς ποικίλας αὐτοῦ λειτουργίας θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ σκέπτηται καὶ συλλογίζεται τόσον ὀρθῶς καὶ λογικῶς, ὡς ἐὰν ἦτο εἰς τελείαν κατάστασιν. Αἱ παραφροσύναι δὲ εἶναι πλέον τόσον κοιναί, ὥστε ἡ λέξις παραφροσύνη δὲν ἐφαρμόζεται πλέον εἰμὴ μόνον εἰς ὄλως σοβαρὰς περιστάσεις ἀσυνήθους διανοητικῆς ἀνωμαλίας, εἰς περιστάσεις διανοητικῆς ἀνισορροπίας. Οὐδεὶς ὁμῶς δυνάμενος νὰ κρίνῃ, καὶ ἔχων πείραν τῶν πραγμάτων, δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ τὰ τοιαῦτα συμπεράσματα.

Τὸ ζήτημα ὅθεν προβάλλει Πῶς, ἢ τίνι τρόπῳ συνεργεῖ ἢ μετάδοσις τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸν Χριστιανὸν ὅπως διορθώσῃ τὴν κρίσιν αὐτοῦ καὶ ἀποβῇ δι' αὐτὸν Πνεῦμα σωφρονισμοῦ; Ἀπαντῶμεν ὅτι ὁ θεῖος νοῦς εἶναι τέλειος, ὑγιῆς, σῶφρων ἐπομένως, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καθ' ὃν οἱ Χριστιανοὶ δύνανται νὰ θέσωσι κατὰ μέρος τὸ ἴδιον ἑαυτῶν φρόνημα ἢ κρίσιν, ἐπὶ οἷωνδήποτε ἢ καὶ ἐφ' ὄλων τῶν ζητημάτων, καὶ δεχθῶσιν ἀντ' αὐτοῦ τὸν θεῖον νοῦν ἢ φρόνημα, τὸ θεῖον θέλημα, τὴν θεῖαν κρίσιν, διὰ τὴν διακρίβερνῃσιν καὶ διεύθυνσιν τοῦ βίου των, κατὰ τοσοῦτον θὰ

ἔχωσι τὸ Πνεῦμα, ἢ τὴν διάθεσιν τοῦ πνεύματος τοῦ ὁωφρονισμοῦ—τοῦ πνεύματος ἢ νοῦ τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἐννοοῦμεν, ταῦτα λέγοντες, ὅτι οἱ ἐγκέφαλοι τῶν Χριστιανῶν ὑφίστανται μεταβολὴν τινα ἢ ἀνατροπὴν τῆς φυσικῆς τάξεως τῆς λειτουργίας των, ἀλλ' ὅτι, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας, οὗτοι μανθάνουσι βαθμιαίως νὰ διορθῶνται τὰς πλάνας τῆς κρίσεως αὐτῶν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ διάφορα ζητήματα τὰ ὅποια ἔρχονται ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ νὰ συναρμολογῶσι ταῦτα συμφῶνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου διὰ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ παραδείγματι: Ὑποθέσωμεν ὅτι ἔχομεν ὥρολόγιόν τι μόλις καὶ ἐσφαλμένως δεικνύον τὴν ὥραν, καὶ ὅτι στερούμεθα τῶν πρὸς διόρθωσιν ἢ τακτοποίησιν αὐτοῦ μέσων ὑποθέσωμεν ἐπίσης ὅτι βλέπομεν συχνάκις χρονόμετρον τι ἀπολύτου ἀκριβείας, τὸ ὅποϊον δεικνύει ἡμῖν ὅτι τὸ ὥρολόγιόν μας ὑστερεῖ ἡμίσειαν ὥραν κατὰ εἰκοσιτετράωρον, θὰ ἐμανθάνομεν οὕτω τίνι τρόπῳ νὰ διορθῶνται αὐτό, διακανονίζοντες αὐτὸ κατὰ πᾶν εἰκοσιτετράωρον. Ἐπὶ πλέον, ἠθέλομεν γνωρίσει πῶς νὰ ἐξελέγχωμεν τὸ λάθος αὐτοῦ καθ' οἵανδήποτε στιγμήν τῆς ἡμέρας. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐπίσης καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν κρίσιν ἡμῶν καὶ τὰ διάφορα ζητήματα καὶ ὑποθέσεις τοῦ βίου: Ὅποτιαν καταμετροῦμεν ταῦτα διὰ τοῦ τελείου κανόνος ἢ μέτρου, εὐρίσκομεν ὅτι, εἴτε εἴμεθα καθ' ὑπερβολὴν ταχεῖς ἢ καθ' ὑπερβολὴν βραδεῖς, καθ' ὑπερβολὴν ἀδύνατοι ἢ καθ' ὑπερβολὴν δυνατοί, εἰς τὰς διανοητικὰς καὶ φυσικὰς ἡμῶν παθήσεις ἢ ἐνεργείας. Ἐνῶ δὲ ἀδυνατοῦμεν ὅλως νὰ μεταβάλλωμεν τὰς ἡμετέρας μεθόδους τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν, ὥστε νὰ τελειοποιήσωμεν αὐτὰς συμφῶνως πρὸς τὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κανόνος καὶ γνώμονος ἡμῶν, οὐχ' ἦτιον ὁμοῦς δυνάμεθα τοῦ κανονίσωμεν τὰς σκέψεις καὶ κρίσεις ἡμῶν συμφῶνως πρὸς τὸν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν γνώμονα ἢ κανόνα, κατὰ τρόπον καὶ βαθμὸν τοιοῦτον, ὅποϊον, οἱ μὴ ἔχοντες τὸν τέλειον αὐτὸν γνώμονα, ἢ μὴ ἐπιζητοῦντες νὰ κανονίσωσιν ἑαυτοὺς δι' αὐτοῦ, δὲν θὰ δύνωνται οὔτε νὰ ἐπιμνησθῶσιν οὐδὲ νὰ ἀπομνηθῶσιν.

Τίς δὲν ἔχει παρατηρήσει εἰς τοὺς φίλους καὶ γείτονας αὐτοῦ (ὡς ἐπίσης καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀκόμη) ἄφθονα τεκμήρια τοιοῦτου μὴ σωφρονοῦντος πνεύματος ἢ νοῦ, εἰς ἀνθρώπους οἵτινες εἰσιν ἀνίκανοι νὰ διευθύνωσι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ὑποθέσεις ἐντίμως, καὶ οἱ ὅποιοι, οὐχ' ἦτιον, δημιουργοῦσιν οὐκ ὀλίγην ἐνόχλησιν ἀποπειρώμενοι νὰ διευθύνωσι τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων ; Ἐνεκεν οἰήσεως, οὔτοι, κρίνουσιν ἄλλους, σπερμολογοῦντες καὶ πολυπραγμονοῦντες εἰς ἀλλότρια ζητήματα, καίτοι ἀφ' ἑτέρου προδίδουσι τελείαν ἀνικανότητα ὅπως διευθετήσωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑποθέσεις. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μία ἀπόδειξις πνεύματος ἢ νοῦ μὴ σωφρονοῦντος — ἐν μέτρον παραφροσύνης ; Δὲν εὐρίσκομεν δὲ ὅτι ἡ αὐτὴ ἀρχὴ εἰς εὐρυτέραν κλίμακα λαμβανομένη, παρατηρεῖται εἰς τὰς περιπτώσεις πάντων ὄσων ἢ κρίσις εἶναι τόσον νοσηρὰ ὥστε ἐπὶ τέλους ἀναγκάζονται νὰ περιορίσωσιν αὐτοὺς ἐντος σωφρονοσιτηρίου ; Ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, οἰησις, ἔπαρσις καὶ φόβος εἰσὶν αἱ βάσεις τῆς διανοητικῆς διαταράξεως εἰς τοὺς πλείστους ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐνεκλείσθησαν εἰς φρενολογικὰ καταστήματα, — πολλῶν ἄλλων τῆς αὐτῆς κατηγορίας ὄντων ἀπλούστατα δαιμονολήπτων. Ἐὰν ἐπισκεφθῶμεν ἐν τοιοῦτον φρενοκομεῖον θὰ εὕρωμεν πολλοὺς τῶν ἐν αὐτῷ δαιτωμένων μοχθοῦντας ὑπὸ τὴν φρεναπάτην ὅτι εἶναι πλούσιοι καθ' ὑπερβολὴν, ἢ ὅτι εἶναι βασιλεῖς ἢ βασίλισσαι, ἢ εὐγενεῖς ἢ πριγκηπες, καὶ συνεπῶς πλήρεις ὑπερηφανίας καὶ ὑπερεναισθησίας καὶ εἰς ἄκρον εὐερέθιστοι. Ἄλλους εὐρίσκομεν φανταζομένους ὅτι ὑπέστησαν φαντασιώδη ἀδικήματα, ὅτι δὲν ἐκτιμῶνται δεόντως, ὅτι οἱ φίλοι των ἐπιδιώκουσι τὴν ἐξόντωσίν των, φοβούμενοι τὴν ἐπιρροήν των, ἢ προσπαθῶσιν ν' ἀποκρύψωσι τὴν ἰκανότητά των, ἢ ὅπως ἐμποδίσωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξασφαλίσωσι δι ἑαυτοὺς περιουσίαν. Ἄλλοι πάλιν, κατεχόμενοι ὑπὸ φόβου, φαντάζονται ὅτι πᾶς τις ἀπειλεῖ τὴν ζωὴν των, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος εἶναι παράφρονες, καὶ ὅτι αὐτοὶ καὶ μόνοι εἶναι ἀρτίφρονες καὶ ὑγιεῖς τὸν νοῦν, ἢ ὅτι ὁ Θεὸς κατατρέχει αὐτοὺς, καὶ ὅτι τοὺς ἀναμένει εἶναι αἱ αἰῶνιοι βάσανοι, διότι διέπραξαν θανάσιμον ἁμάρτημα, κλπ.

Πάντα ταῦτα δὲν εἶναι εἰμὴ ὑπερβολικαὶ ἐκφάνσεις διανοητικῆς καταστάσεως, καὶ χαρακτηριστικὰ τὰ ὁποῖα, οἱ ἐφιστιῶντες τὴν ἑαυτῶν προσοχὴν, δύνανται νὰ ἴδωσι πέραξ των κατὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ βίου. Ἡ τάσις δὲ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ κόσμου, μὲ τὰς φιλοδοξίας καὶ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ, τὰς δεισιδαιμονίας, τὰς πλάνας καὶ φόβους του, εἶναι ὅπως ἐπὶ μᾶλλον ἐντείνη τὰς φυσικὰς αὐτὰς συνθήκας καὶ ὅρους τῆς ζωῆς ὡς ἀποτέλεσμα δὲ τούτου ἔχομεν τὸ ὅτι ἡ παραφροσύνη, ὑπὸ τὴν μᾶλλον ὀξεῖαν αὐτῆς μορφήν, αὐξάνει ἀλματηδὸν ἀνὰ σύμπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

Ὁ, τι πάντες οὗτοι χρειάζονται, ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος χρειάζομεθα, — εἶναι πνεῦμα σωφρονισμοῦ, νοῦς ὑγιῆς. Ὁ καιρὸς ὅμως τῆς γενικῆς ἰάσεως τῶν διανοητικῶν καὶ φυσικῶν ἀσθενειῶν τοῦ κόσμου, διὰ χειρὸς τοῦ Μεγάλου Ἰατροῦ, εἶναι ὁ Χιλιετῆς αἰὼν, ὁπότε οὗτος θὰ ἐπικρατήσῃ τελείως. Ἄλλ' ὁ αἰὼν ἐκεῖνος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἰσαχθῆ, καὶ ἡ δι' αὐτοῦ ἀναψυχὴ καὶ μακαριότης δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ μέχρι τοῦ πρὸς τοῦτο ὠρισμένου καιροῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, ἡ ἐκ τοῦ κόσμου καλουμένη Ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελίου, λαμβάνει παρὰ τοῦ Κυρίου αὐτῆς, διὰ τοῦ Λόγου του, τὸ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα — τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ὁ νοῦς ἢ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρός. Καθ' ὅσον δὲ ἕκαστον τῶν μελῶν αὐτοῦ χρησιμοποιεῖ τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν προνόμια ταῦτα, κατὰ τοσοῦτον θὰ βοηθῆται ὅπως ὑπερισχύῃ κατὰ τῶν φυσικῶν, διανοητικῶν καὶ σωματικῶν δυσχερειῶν, αἵτινες περιστοιχίζουσι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς λοιπῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Λόγος δὲ τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦ Ἀποστόλου, προτρέπει καὶ ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἐν σχέσει πρὸς τοῦτο ὡς ἐξῆς, — : «Λέγω ... παντὶ τῷ ὄντι ἐν ἡμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, [οὐχὶ κατὰ τὴν σάρκα, ἀλλὰ κατὰ τὴν νέαν αὐτοῦ φύσιν] ἐκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.» (Ρωμ. ιβ'. 3). Διὰ πολλοὺς τοῦτο εἶναι ἔργον ἀπαιτοῦν, ὁλόκληρον αὐτῶν τὸν βίον ὅπως κατορθώσωσι νὰ κατανικήσωσι τὴν ὁποῖαν ἔχουσι σχη-

ματίσει δι' ἑαυτοὺς μεγάλην ἰδέαν καὶ ἐκτίμησιν, καὶ ἀποκλήσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ ὁποῖα ἔχουσι προσόντα ἢ τάλαντα ἄλλ' εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς διορθώσεως τῆς τοιαύτης ὑπερηφανίας τῶν ἐνισχύονται διὰ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἡμῶν λέγοντος, «Μακάριοι οἱ πραεῖς, οὗτοι αὐτοὶ κληρονομήσῃ τὴν γῆν,» καὶ ἐνισχύονται ἐπίσης διὰ τῶν λόγων τοῦ Αποστόλου, διακηρύττοντος ὅτι, «ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν». «Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ». — Ματθ. ε'. 5, Ἰάκωβ. δ'. 6, Α. Πέτρ. ε'. 5, 6.

Παραμένει ἐν τούτοις γεγονὸς ὅτι, ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἐξελέξατο δὲν εἶναι πολὺ δυνατοί, οὐδὲ πολὺ σοφοὶ κατὰ τὴν πορείαν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐξ ἀπόψεως, τῆς παρ' αὐτῶν ἐκτιμήσεως τῆς ἰδίας αὐτῶν σοφίας ἄλλ' εἶναι οἱ πτωχοὶ τοῦ κόσμου τούτου πλούσιοι εἰς πίστιν, — οἷτινες δὲν ἔχουσι πεποιθήσιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν δικαιοσύνην, ἀλλὰ δέχονται τὸν Χριστὸν ὡς τὴν σοφίαν αὐτῶν, τὴν δικαίωσίν των, τὸ πᾶν των.

Ὅμοιότροπως, ἐκεῖνοι ἐπίσης, οἷτινες ἔχουσι τὸ «πνεῦμα τοῦ φόβου», βοηθοῦνται καὶ ἐνισχύονται ὅπως καταπολεμήσωσιν αὐτὸ διὰ τοῦ «Πνεύματος τῆς ἀληθείας», τοῦ «Πνεύματος τῆς ἀγάπης», ἐὰν λαμβάνωσιν αὐτό, — διότι, «ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον» (Α'. Ἰωάν. δ'. 18). Ἐφ' ὅσον δὲ μανθάνουσι νὰ γνωρίζωσι τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Λόγου αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ἐκτιθέμενον πανάγαθον αὐτοῦ σχέδιον τῶν αἰώνων, τοῦτο ἀπομακρύνει ἀπὸ τοῦ νοῦ αὐτῶν τὸν μέγαν ἐφιάλτην τοῦ φόβου καὶ τρόμου, ὅστις βασανίζει τόσους ἀνθρώπους. Παρέχει δὲ εἰς αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ φόβου ἐλπίδα, ἐλπίδα ἧς δὲν καταισχύνει, διότι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκκεχυμένη ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου τοῦ Πνεύματος τοῦ σωφρονισμοῦ.

Ὡσαύτως ἐκεῖνοι οἷτινες τυγχάνουσιν εἰς ἄκρον ταπεινόφρονες (εἰς ἄκρον ἐστερημένοι αὐτοπεποιθήσεως) ὅπως ἐπιτελέσωσιν τι ποτε εἰς τὴν ζωὴν των, ἐνθαρρύνονται, στηρίζονται καὶ καθίστανται χρήσιμοι καὶ εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς ἄλλους,

διὰ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας, τὸ ὁποῖον ἐλέγχει καὶ διορθοῖ τοὺς ἔχοντας μεγάλην πεποίθησιν εἰς ἑαυτούς, μεγάλην βεβαιότητα εἰς ἑαυτούς, τοὺς ἐπηρμένους καὶ τετυφωμένους. Οἱ πρῶτοι ἐνθαρρύνονται διαβεβαιούμενοι περὶ συνδρομῆς καὶ βοηθείας παρὰ Θεοῦ οἱ δεύτεροι χαλιναγωγοῦνται καὶ περιστέλλονται, μειριάζονται, καθυποιάσσονται καὶ διδάσκονται τι εἶναι εὐάρεστον εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς αὐτούς ὠφέλιμον. Ὡς δὲ ὁ Ἀπόστολος λέγει, «Εἰ δὲ τις [πεποιθότως] δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, [ἐξ ἰδίας αὐτοῦ σοφίας], οὐπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι». (Α΄ Κορθ. η΄. 2). Μὴ λησμονῶμεν ἐντούτοις ὅτι, ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ χαρακτῆρος δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ἂν λέγη τις, Κύριε, Κύριε, οὐδὲ ἐκ τοῦ νὰ ἔχη τις τὴν Γραφὴν ἀνὰ χεῖρας, οὔτε καὶ ἐκ τοῦ νὰ διατελῆ ἠνωμένος μετὰ οἴουδήποτε ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ, Ἐκκλησίας ὀνομαζομένου ἢ μεταμόρφωσις αὕτη προέρχεται ἐὰν ἐνοῦται μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ λαμβάνη παρ' αὐτοῦ τὸ Πνεῦμα τοῦ Λόγου Αὐτοῦ, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ Πνεῦμα τοῦ ἁγιασμοῦ, τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ, — τὸ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς.

Ὁ ἄνθρωπος ὅστις, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀποδοχῆς τῆς χάριτος ταύτης, γίνεται κάτοχος τοῦ Πνεύματος τοῦ σωφρονισμοῦ, πλεονεκτεῖ καὶ ὑπερέχει κατὰ πάντα τρόπον ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων, διότι τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ εἶναι Πνεῦμα σοφίας. Ὁ τοιοῦτος ἐκτιμᾷ ὀρθώτερον παντὸς ἄλλου τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς τὸν πλοῦτον, τὴν φήμην, τὴν κοινωνικὴν θέσιν, κλπ. Ἀπὸ τῆς νέας αὐτοῦ ἀπόψεως ὁ τοιοῦτος διαβλέπει πράγματα συνεχόμενα πρὸς πάντα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἄλλοι δὲν διακρίνουσιν. Ὁ νοῦς αὐτοῦ, διδασκόμενος καὶ ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, διακρίνει ὅτι, καὶ ἂν θὰ ἠδύνατο νὰ συσσωρεύσῃ τὸν πλοῦτον τοῦ κόσμου, οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ θανάτῳ του Διαβλέπει ἀκολούθως ὅτι ἡ φήμη εἶναι κενόν τι καὶ λίαν ἐφήμερον καὶ παροδικὸν πρᾶγμα, καὶ ὅτι εἰς τὴν πολυάσχολον τύρβην τῆς ζωῆς οἴνεκροὶ λησμονοῦνται ταχέως. Διαβλέπει, ὡσαύτως, ὅτι ἡ κοινωνικὴ θέσις εἶναι τι λίαν ἐπιπόλαιον, καὶ αἱ περὶ ὑπολήψεως, ἐκτιμῆ-

σεως, κλπ. ἐπαγγελίαι αὐτῆς, συχνάκις ὄλως ἀνειλικρινεῖς, καὶ οὐ ἢ ζωηρότης τῆς ἐκ μέρους τοῦ κόσμου ὑπολήψεως καὶ ἐκτιμήσεως τερματίζεται μετὰ τοῦ θανάτου, — ἂν οὐχὶ πρότερον κατὰ τινα οἰκονομικὴν συμφορὰν. Ἐπίσης κατανοεῖ οὐ, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, «τὸ παιγνίδιον [τὸ τυχερὸν τοιοῦτον διὰ φήμην καὶ πλοῦτον καὶ τέρψεις] δὲν ἀξίζει τὴν δαπονην τοῦ κηρίου». Καὶ πράγματι, ἐξ ἀπόψεως τῶν κατὰ μέσον ὄρον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν τοῦ κόσμου, ἡ ζωὴ δὲν εἶναι εἰμῆ χαρτοπαίγνιον, ὄλως ἀνικανοποιητικὸν ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ, διότι καὶ εἰς τὸν μᾶλλον ἐπιτυγχάνοντα ἐπὶ τέλους ἡ σημασία τούτου συγκριτικῶς εἶναι μηδὲν.

Ἄφ' ἑτέρου, τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, τὰ ἀναγεννώμενα ἤδη ἐκ Πνεύματος ἁγίου εἰς τὴν «ἄνω κλήσιν» τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἔχουσί τι τὸ εἰς αὐτοὺς προσφερόμενον, τὸ ὁποῖον ἐλκύει τὸν νοῦν αὐτῶν μακρὰν τῶν μηδαμινοτήτων καὶ ἀπατηλοτήτων, αἵτινες αἰχμαλωτίζουν καὶ συχνάκις διαταράσσουν τὰς φρένας τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γένει. Αἱ χαρὰ καὶ φιλοδοξίαι αὐτῶν εἰσιν ὑπέρτεροι ἀτενίζουσαι εἰς ὑψηλοτέραν κοινωνικὴν θέσιν, εἰς μεγαλιτέρα πλοῦτη, καὶ εἰς Βασιλείαν, — εἰς οὐράνια πλοῦτη, εἰς οὐράνιον καὶ αἰώνιον Βασιλείαν. Αἱ διὰ τῶν οὐρανίων αὐτῶν ὑποσχέσεων ἐμπνεόμεναι φιλοδοξίαι εἶναι ἅγιοι φιλοδοξίαι, πλήρεις ἐλέους καὶ καλῶν καρπῶν, καὶ ἐνεργοῦσι κινούμεναι ἐκ τοῦ ἐλατηρίου τῆς ἀγάπης, ἐνῶ αἱ ἐνέργειαι τῶν ἐπιγείων φιλοδοξιῶν κινοῦνται ἐξ ἐλατηρίων ἐγωῖσμοῦ καὶ ἰδιοτελείας.

Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες τῶν ὁποίων αἱ βλέψεις αἰροῦνται ὑπεράνω τῶν γῆινων αὐτῶν ἀθυρμάτων καὶ φιλοδοξιῶν, καὶ συγκεντροῦνται ἐπὶ τῶν οὐρανίων, κέκτηνται ἀναμφιβόλως καλλιτέρας εὐκαιρίας ὅπως ἐξασκήσωσιν ὑγιεινέραν κρίσιν, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑποθέσεις τῆς παρούσης αὐτῶν ζωῆς, — διότι βλέπουσι ταύτας ἀπὸ σχετικῶς ἀφιλοκερδοῦς ἀπόψεως. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι βεβαίως ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἠναγκασμένοι νὰ ζῶσι, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ πορίζωνται τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς, προνοοῦντες ὅσα σεμνὰ καὶ δίκαια ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων ἀλλ' ἀπαλλαγέντες ἀπὸ ἀμέτρων φιλοδοξιῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, ἀπηλλάγησαν ἀναλόγως καὶ ἀπὸ τῆς

πίσεως τῆς φιλαργυρίας, πλεονεξίας, ὑπερηφανίας, κλπ. καὶ εἶναι εἰς καλλιτέραν θέσιν νὰ σκέπτονται καὶ ἐνεργῶσι δικαίως, καὶ ἐξασκῶσι φιλόφρονα συμπάθειαν πρὸς πάντας. Τὸ Πνεῦμα τοῦτο τοῦ σωφρονισμοῦ, ἢ ὀρθοτέρα κρίσις τοῦ πεπειραμένου Χριστιανοῦ, δὲν λογίζεται ὡς ἐπιδιόρθωσις τοῦ γηϊνοῦ ἢ σαρκικοῦ αὐτοῦ νοῦ, ἀλλ' ὡς νέος νοῦς ἢ διάθεσις, γεννηθεὶς ἐν αὐτῷ ἄνωθεν, διὰ τῶν μεγίστων καὶ τιμίων ἐπαγγελιῶν τοῦ Λόγου τοῦ Κυρίου (Β' Πέτρ. α'. 4). Οὗτος δὲ βοηθεῖται τοιοῦτοτρόπως δυνάμει τῆς νέας αὐτοῦ διαθέσεως, τοῦ Πνεύματος ἢ τῆς διαθέσεως νοῦ σωφρονοῦντος, ὅστις εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ Κυρίου. Ὁ νοῦς δὲ οὗτος θὰ σωφρονῇ καθ' ὅσον λαμβάνει τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ πληροῦται δι' αὐτοῦ. Ἡ εἰς τοῦτο δὲ πρόοδος θέλει εἶσθαι ταχεῖα ἢ βραδεῖα, ἀναλόγως τοῦ κατὰ πόσον ἢ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὸν Κύριον καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ θέλει εἶσθαι θερμὴ ἢ ψυχρά.

Ὁ Κύριος αὐτὸς ἦν ὅστις ἠρώτησε, «Τὶ δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ [τῆς ὑποστάσεώς του, τῆς ὑπάρξεώς του];» (Ματθ. ιστ'. 26). Ἄνθρωπος σωφρονῶν οὐδέποτε ἤθελεν ἀνταλλάξει τὸ πολυτιμώτατον ἐξ ὧν κέκτηται (τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὑπαρξιν), ἀντὶ οἴουδῆποτε ἄλλου πράγματος — πλούτου, φήμης ἢ θέσεως. Καθ' ὅσον δὲ τις λαμβάνει τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ θὰ δύναται νὰ κάμῃ τὴν τοιαύτην ἐκτίμησιν. Τοῦναντίον δὲ, τὸν κόσμον σήμερον βλέπομεν πρᾶτιοντα ὄλως τοῦναντίον, καὶ ἀποδεικνύοντα τὴν διανοητικὴν αὐτῶν νοσηρότητα. Οἱ ὡς σοφώτατοι ἄνδρες τοῦ κόσμου ἐκλαμβανόμενοι ἐξοδεύουσι τὸν κόπον τῶν οὐχὶ εἰς χορτασμόν, — πρὸς συσσώρευσιν πλούτου, εἰς διαμάχας διὰ τιμᾶς καὶ δόξαν, διὰ κοινωνικὴν θέσιν καὶ κοινωνικὰ πρωτεῖα, εἰς ματαιοδόξους ἐπιδείξεις καὶ ἁμαρτωλὰς ἡδονὰς. Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ὑπῆρχε μέλλουσα ζωὴ, πάντες οἱ ἔχοντες τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ δύναται νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἡ τοιαύτη πορεία εἶναι ἀσύνητος διότι ἡ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων δαπανῶσι τὸν παρόντα βίον παρασκευαζόμενοι δι' ἡδονὰς καὶ τέρψεις, ἀκολούθως δὲ κατακλίνονται ἐτοιμοθάνατοι, κατανοοῦντες ὅτι δὲν ἀπέκτησαν ὅ,τι ἔδει ν' ἀπο-

κλήσωσι, — καὶ οὐ ὁ πλοῦτος ἢ ἡ φήμη, τὰ ὅποια ἀφῆ-
νουσιν ὀπισθῆν των θὰ διαρκοπισθῶσι ταχέως, ἢ, ἂν δὲν
διασκορπισθῶσιν, οὐ θὰ παραμείνωσι μνημεῖον τῆς ἀφρο-
σύνης αὐτῶν, τῆς ἀπλησιίας καὶ τῆς ἐλλείψεως νοῦ ὑγιαί-
νοντος, πνεύματος σωφρονισμοῦ.

Ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου, κενὴ καὶ στερουμένη λογικῶν βλέ-
ψεων καὶ φιλοδοξιῶν, εἶναι ὅ,τι ὁ Ἀπόστολος ἀποκαλεῖ ταύ-
την « ἡ ματαία [ἢ ἄκαρπος] ὑμῶν πατροπαράδοτος ἀναστρο-
φή » (Α. Πέτρ. α'. 18). Τὸ ἔθος ἢ ἡ παράδοσις τοῦ ἐρ-
γάζεσθαι καὶ κοπιᾶν δι' ἀνάξια ἀντικείμενα, εἶναι κληρονομικὴ
οἱ ἄνθρωποι δὲν σταματῶσι νὰ σκεφθῶσι λογικῶς ἐπὶ οἴου-
δήποτε ζητήματος, ἀλλὰ ρίπτονται εἰς τὴν δινην τῆς ἀσυνεσίας
εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεσιτράφησαν οἱ πατέρες των. Ὁ Ἀπόστολος
ὁμῶς ὑποδεικνύει ὅτι ἡ παρ' ἡμῶν ἀλλαγὴ πορείας εἶναι ου-
νέπεια τοῦ ὅ,τι ἐμάθομεν ὅτι **ἀπελευτρώθημεν** διὰ τοῦ
πολυτίμου αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦ Λόγου δὲ τῆς χάρι-
τος ἀπεκαλύψαμεν ὅτι ἡ πορεία τοῦ κόσμου εἶναι ματαία, καὶ
ὅτι πάντες ἀκολουθοῦσι τὴν ματαίαν ταύτην ὁδὸν συνεπεία
διαφθορᾶς—νοσηρότητος τοῦ νοῦ αὐτῶν, ἔνεκεν τῆς πτώ-
σεως — γνωρίζοντες δὲ περὶ τῆς μεγάλης ἐξαγορᾶς ἡμῶν,
χαίροντες ἀφιερῶμεν ἑαυτοὺς εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις ἀπελύτρω-
σεν ἡμᾶς, καὶ λαμβάνομεν ἐκ τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ—τοῦ
Πνεύματος τοῦ σωφρονισμοῦ.

Ὅταν ἡ παροῦσα ζωὴ θεωρηθῇ ἐξ ἀπόψεως τοῦ ἁγίου
Πνεύματος, ὡς ἐκτίθεται ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, αὕτη κατα-
φαίνεται σαφῶς ὅτι εἶναι ἐποχὴ σχολικῆς διαπαιδαγωγήσεως,
προπαρασκευὴ πρὸς μέλλουσαν ζωὴν, διὰ πάντας ὅσοι βλέ-
πουσι τὸ βραβεῖον καὶ ἀκούουσι τὴν « κλήσιν. » Ἐν τούτοις,
ἐκεῖνοι μόνον τῶν ὁποίων διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ
οἵτινες βλέπουσιν ἐκ τῶν ἔσθωθεν, δύνανται νὰ κατανοήσω-
σιν ὅπόσον ἀσύνητος τυγχάνει ἡ ὁδὸς τῆς πλειονότητος τῶν
ἀνθρώπων, οἵτινες, ἀντὶ νὰ περιστέλλωσι καὶ κολάζωσι τὰς
ἰδιοτελεῖς αὐτῶν ροπυς, καὶ καλλιεργῶσι τὰ εὐγενέστερα καὶ
ἀληθέστερα στοιχεῖα τῆς πεπτωκυίας αὐτῶν φύσεως εἰς
πλείστας ὄσας περιστάσεις ὑπονομεύουσι τὸν χαρακτῆρα, καὶ
ἀφήνουσι τοὺς ἀνθρώπους νεκροὺς εἰς τὸν θάνατον, ἀσθενε-

στέρους τὸν χαρακτήρα παρ' οὗ ἦσαν ὅτε ἐγεννήθησαν ἐν αὐτῷ, πλειστάκις δὲ μὲ κληροδοτήματα ἀσθενειῶν καὶ ἀδυναμιῶν, γενεαλογικῶς μεταδιδόμενα καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν.

Ἄφ' ἑτέρου, ὁμοίως, ἐνῶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα τοῦ Λόγου αὐτοῦ, περιστέλλει τὰς φιλοδοξίας ἡμῶν διὰ τὰ γήϊνα πλούτη, καὶ βεβαιοῖ ἡμᾶς ὅτι «ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία» (Α. Τιμοθ. στ'. 10) προφυλάττει ἡμᾶς ταυτοχρόνως ἀπὸ τὸ ἀντίθετον ἄκρον τῆς νωθρότητος καὶ ραθυμίας, προτρέπων ὅτι ἕκαστος ὀφείλῃ νὰ ἐργάζεται πᾶν ὀρθὸν καὶ δίκαιον ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων, καὶ ἰδίως διὰ τὰς οἰκογενειακὰς αὐτοῦ ἀνάγκας. Παραινεῖ δ' ἡμᾶς νὰ ὤμεν, «Τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τὸ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες» (Ρωμ. ιβ'. 11). Τοιοῦτοιτρόπως, οἱ ἔχοντες τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου προφυλάσσονται ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης ἐκείνων, οἵτινες δαπανῶσι τὴν ζωὴν, ὡς ὁ Ἰωάννης Βούνιαν λέγει, μὲ «τὸ βορβοροδίκρανον», συνάγοντες εἰς ἑαυτοὺς θησαυροὺς ἄνευ οὐδεμιᾶς θεικῆς ἀξίας προφυλάσσονται δ' ἐπίσης ἀπὸ τῆς νοσηρότητος τῆς νωχελείας καὶ χαννότητος, καὶ προτρέπονται νὰ δεικνύονται ἐνεργητικοὶ εἰς ἀγαθὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ βοθητικὸν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τύχη ἐπίσης τῆς θείας ἐπιδοκίμασίας, καὶ γείνη ἀποδεκτὸν ὡς ὑπηρεσία «γενομένη πρὸς τὸν Κύριον», ἧς θὰ ἔχη ἄφθονον τὴν παρ' αὐτοῦ ἀμοιβὴν εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ διαβλέπει ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς εὐκαιρίας πρὸς ἀπόκτησιν πλούτου χαρακτήρος, καὶ διὰ τὴν θησαύρισιν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους οὔτε σκώληξ οὔτε σκωρία δύναται ν' ἀφανίσωσιν, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι δύναται νὰ διαρκέσωσιν — εἰς αἰωνίας χαρὰς καὶ εὐφροσύνας. Οὐχὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ ἄγει ἡμᾶς νὰ ζῶμεν διὰ τὸ μέλλον παραμελοῦντες ὅλως τὸ παρὸν : ὁ ἔχων τοῦτο ζῆ μᾶλλον συνεπῶς καὶ σωφρόνως ἐν τῷ παρόντι, ἔχων πάντοτε ὑπ' ὄψιν του τὸ μέλλον.

Τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ εὐρύνει καὶ βαθύνει τὸν χαρακτήρα καθ' ὅλας τὰς καλὰς αὐτοῦ διευθύνσεις δὲν

βοηθεῖ δὲ μόνον τὸν κάτοχον αὐτοῦ ὅπως σχηματίσῃ ὀρθὴν ἰδέαν καὶ ἀντίληψιν περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅπως σχηματίσῃ ὀρθὴν ἰδέαν καὶ ἀντίληψιν καὶ περὶ τῶν ὁμοίως αὐτῷ εἰς πεπτωκυῖαν κατάστασιν διατελούντων ἀνθρώπων, καὶ εὐρύνει τὰς συμπαθείας αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος κατανοεῖ τὴν ἐκ τῆς πτώσεως προκύψασαν βλάβην εἰς τε τὸν νοῦν καὶ τὸ σῶμα του, καὶ αἰσθάνεται τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος ἔχει ἀνάγκην ἐλέους, διορθώσεως καὶ βοηθείας, ὡς ἐπίσης τὴν παρομοίαν ἔκλυσιν καὶ κατάπτωσιν ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τὴν ὑφισταμένην γενικὴν ἀνάγκην διὰ συμπάθειαν καὶ βοήθειαν πρὸς διόρθωσιν. Καθ' ὅσον δὲ μανθάνει νὰ διορθώσῃ τὰς ἑλλείψεις καὶ ἀνισορροπίας τοῦ ἰδίου αὐτοῦ νοῦ, κατὰ τοσοῦτον συμπαθεῖ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες δὲν ἔχουσι τὴν διακανονιστικὴν αὐτὴν ἀρχήν, τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ, καὶ οἵτινες κωλύονται τοῦ νὰ δεχθῶσιν αὐτὸ ἕνεκα τῆς ἐναντιότητος τοῦ Ἐχθροῦ, « τοῦ θεοῦ τοῦ κόσμου τούτου », ὅστις τυφλώνει τὸν νοῦν τῶν ἀπιστούντων, διὰ νὰ μὴ ἐπιλαμπῇ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὸ ἔνδοξον φῶς τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θείας ἀγαθότητος, καὶ φέρῃ εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ. — Β'. Κορθ. δ'. 4.

Καθ' ὅσον δ' οὗτος ἀναπτύσσεται ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι τῆς νιοθεσίας ἑαυτοῦ « νέον κτίσμα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ », ἀποβαίνει βαθμιαίως διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπομένων, μᾶλλον συμπαθῶν, μᾶλλον γενναιόδωρος, μᾶλλον πλήρης ἀγάπης, — μᾶλλον καθ' ὁμοίτητα Θεοῦ. Ἡ τοιαύτη δὲ καλοκάγαθία τοῦ χαρακτῆρος δὲν θὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μόνον πράξεις τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπίσης εἰς τὰς σκέψεις καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ. Ὅπως δὲ τὸ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα ἀποθαρρύνει καὶ ἀπαγορεύει οἰανδήποτε ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστον πρᾶξιν, οὕτως ἐπίσης ἀποθαρρύνει καὶ ἀποτρέπει ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστον τινα λόγον περὶ φίλου ἢ γείτονος ἢ ἐχθροῦ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης τρόπον ἀποπρέπει καὶ ἀπαγορεύει καὶ τὴν ἐλαχίστην ἄδικον ἢ δυσμενῆ ἐχθρικὴν σκέψιν πρὸς οἰανδήποτε ἐξ αὐτῶν.

Τὸ Πνεῦμα, ὄθεν, τοῦ σωφρονισμοῦ θὰ ἐπεξεργασθῆ

βαθμιαίως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς τὸν σύζυγον καλλίτερον σύζυγον, τὸν πατέρα καλλίτερον πατέρα, τὸν υἱὸν καλλίτερον υἱόν, τὴν σύζυγον καλλιτέραν σύζυγον, τὴν μητέρα καλλιτέραν μητέρα, τὴν θυγατέρα καλλιτέραν θυγατέρα. Θὰ παραγάγη δὲ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα, διότι ἡ βάσις τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ λέγειν καὶ συμπεριφέρεσθαι, μετεβλήθη ἀπὸ ἐγωΐσμοῦ καὶ ιδιοτελείας εἰς ἀγάπην. Ὁ ἔχων τὸ Πνεῦμα τοῦτο τοῦ ὁωφρονισμοῦ, τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀγάπης, καθ' ὅσον λαμβάνει αὐτὸ, θὰ γίνηται ὀλιγώτερον εὐαίσθητος καὶ εὐερέθιστος, ὅσον ἀφορᾷ τὰ δικαιώματα, προνόμια καὶ πρωτεΐάτου, καὶ μᾶλλον διακριτικὸς καὶ ἀβρόφρων διὰ τὰ δικαιώματα αἰσθήματα καὶ τὴν προτίμησιν τῶν ἄλλων. Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, φυσικῶ τῷ λόγῳ, δεόν νὰ κατέχη τὴν πρώτην θέσιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν προσπάθειαν ὅπως εὐαρεστήσῃ τὸν Κύριον, θὰ ἠδύνηται εἰς τὸ νὰ εὐαρεστήῃ ἄλλους, μεθ' ὧν ἔρχεται εἰς συνάφειαν, καὶ ἰδίως τοὺς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκογενείας συμφώνως δὲ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην ὅπως ὑπηρετῇ καὶ εὐαρεστήῃ πρῶτον τὸν Κύριον, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν οἰκογένειαν τοῦ Κυρίου, καὶ πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον θὰ εὐρίσκη πρὸς τοῦτο εὐκαιρίαν, θὰ λειτουργῶσιν καὶ αἱ σκέψεις του, καὶ θὰ ὀδηγῶνται καὶ κανονίζωνται οἱ λόγοι του, καὶ θὰ μορφοῦνται ἢ καθ' ὅλα διαγωγή του.

Δὲν ἔπεται, ὁμως, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνή, ὅστις ἢ ἡτις ἔλαβε τὸ Πνεῦμα τοῦ ὁωφρονισμοῦ θὰ γείνη ὁ ἄριστος σύζυγος, ἢ ἄριστη σύζυγος, ὁ ἄριστος ἀδελφὸς ἢ ἄριστη ἀδελφή, ὁ ἄριστος πατήρ, ἢ ἄριστη μήτηρ, ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν διότι, ὡς εἶπομεν ἤδη, ἢ ἀποστολὴ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, εἶναι νὰ κυριεύῃ ἰδίως τὰ ἐξουθενημένα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ τὰ μὴ ὄντα [ἀξίας], καὶ ἀνυποῖ ταῦτα κατ' ἀναλόγιαν τῆς ἀφιερώσεως αὐτῶν εἰς τὸν Κύριον, καὶ τῆς λήψεως παρ' αὐτῶν τοῦ Πνεύματος τοῦ ὁωφρονισμοῦ. Ἐνῶ, τούναντίον, ἄλλοι, οἵτινες ἐγεννήθησαν ὑπὸ μᾶλλον εὐνοϊκώτερας συνθήκας, καὶ ἐπὶ ἀνωτέρου ἐπιπέδου, εἶναι μᾶλλον ἐπιρρεπεῖς πρὸς τὴν αὐτοδικαίωσιν, καὶ ὅπως ἀποποιηθῶσι τὴν παρὰ Κυρίου προοφερομένην συνδρομὴν καὶ βοήθειαν. Οἱ τοιοῦτοι ἐνδέ-

χεται νὰ εἶναι εὐγενεῖς σύζυγοι, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, εὐγενῆ τέκνα, εὐγενεῖς πατέρες, λόγῳ τοῦ ὅτι ἐγεννήθησαν ἐξ εὐγενῶν καὶ εὐαγῶν γονέων, ἢ διότι ἐκληρονόμησαν μέσῳ Χριστιανῶν γονέων διανοίας καλλιτέρας διαθέσεως καὶ μεγαλειτέρας σοφίας. Ἄλλ' ἂν οἱ τοιοῦτοι δὲν δεχθῶσι τὸν Σατῆρα, καὶ τὸν ὁποῖον οὗτος προσφέρει νέον νοῦν, εἶναι πολὺ βέβαιον ὅτι θὰ ἐκφυλισθῶσιν, ἢ δὲ φιλοφροσύνη, ἢ εὐγένειά των, κλπ., θὰ καταντήσωσι μᾶλλον ζητήματα ἐξωτερικῆς μορφῆς, καλύπτοντα ἐσωτερικὴν ἰδιοτέλειαν, ἢ ὁποία, τάχιον ἢ βράδιον, θὰ ἐμφανισθῆ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν, ἐπαναφέρουσα αὐτοὺς καὶ πάλιν εἰς ταπεινότερον ἐπίπεδον.

Ἡ ἔννοια δὲ καὶ σκέψις τὴν ὁποίαν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐντυπώσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην εἶναι ὅτι ἐπὶ οἴουδῆποτε ἐπιπέδου διανοητικῆς καταπτώσεως, ἀνηθικότητος ἢ ἀσυνεσίας καὶ ἂν ἐπισκεφθῆ ἡ ἀλήθεια καὶ χάρις τοῦ Θεοῦ ἂν ὄρα τινὰ ἢ γυναῖκα, ἢ θελεν ἀνυψώσει καὶ καταστήσει αὐτὸν ἢ αὐτὴν μᾶλλον εὐγενέστερον, μᾶλλον ἀγνότερον, μᾶλλον φιλόφρονα, μᾶλλον ἠπιώτερον, μᾶλλον ἀβρόφρονα καὶ διακριτικὸν πρὸς τοὺς ἄλλους—ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καθ' ὃν οὗτος ἢ αὕτη λαμβάνει τὸν νέον νοῦν, τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ.

Ἡ νοσηρότης τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ ἐν γένει καταφαίνεται εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἀπροσέκτου καὶ ἀφρόντιδος πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὸ ἀνθρώπινον γένος προβαίνει πολλαπλασιαζόμενον χωρὶς σχεδὸν νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν οἱ νόμοι τῆς φύσεως, καὶ σχεδὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς προνοίας διὰ τὴν συντήρησιν καὶ διατροφήν τῶν γεννωμένων, καὶ ἐπὶ τελείᾳ παραβάσει τῶν φυσικῶν νόμων, οἵτινες ἀναγνωρίζονται καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν κατωτέρων ζῴων, βοῶν, προβάτων, ἵππων καὶ κυνῶν, ἐν τῇ ἀνατροφῇ τῶν τέκνων των. Οὐδὲν παράδοξον, ὅθεν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος παραγγέλλει εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ ἀσκῶσι πνεῦμα σωφρονισμοῦ ἐν τῇ χρήσει τῆς ἀρίστης φυσικῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως, τῆς γεννήσεως, λέγων, «Οἱ ἄνδρες συνοικεῖτε κατὰ γυνῶσιν ὡς ἀσθενεστέρῳ σκευές τῳ γυναικείῳ» (Α. Πέτρ. γ'. 7.) Ἐὰν ἡ συμβουλή αὕτη ἠκολονθεῖτο, ἐὰν ἐπριτάνευε

Πνεῦμα σωφρονισμοῦ, πόσον μεγαλειτέρα διάκρισις καὶ πρόνοια ἤθελε δείκνυσθαι ὑπὲρ τῶν λεπτοφυῶν καὶ ὑπέρβαραρμένων συζύγων, παρὰ συζύγων, οἵτινες ἀγαπῶσι αὐτὰς πράγματα — ὥστε νὰ συνοικῶσι μετ' αὐτῶν **κατὰ γνῶσιν.**

Ἐντούτοις, μόνον οἱ δοῦλοι καὶ δοῦλαι τοῦ Κυρίου ἔλαβον εἰσέτι τὸ ἅγιον αὐτὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ — τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ. Ἀλλὰ, δόξα τῷ Θεῷ, ὁ καιρὸς ἐστὶν ἐγγύς, καθ' ὃν, μέσῳ τῶν διακονιῶν τῶν δούλων καὶ δούλων αὐτῶν, δεδοξασμένων πλέον καὶ ἐξουσιοδοτημένων μετὰ τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης, σύμπας ὁ κόσμος θέλει εὐλογηθῆ, καὶ ὁ Κύριος θέλει ἐκχύσει τὸ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα, τὸ Πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ «ἐπὶ πᾶσαν σάρκα».
